

**Wilson
Center**

Digital Archive
International History Declassified

digitalarchive.wilsoncenter.org

January 23, 1969

**Information from Gen. V. Terziev on Military
Counterintelligence Agents-Operational Activities
During the Military Operation in Czechoslovakia**

Citation:

"Information from Gen. V. Terziev on Military Counterintelligence Agents-Operational Activities During the Military Operation in Czechoslovakia", January 23, 1969, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 3, Record 4, File 537. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group.
<https://wilson-center.drivingcreative.com/document/111452>

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

Строго-секретно!

Екз. № 6

К Д С
УПРАВЛЕНИЕ ИИ-Т
№ 3
СОФИЯ

92 27 9

Н. Давидов
да се разгледа
между всички отдели
1968

НАЧАЛНИЦИТЕ НА ОТДЕЛИТЕ КЪМ УПРАВЛЕНИЕТО И ВКР
ОТДЕЛИ-СОФИЯ, ПЛОВДИВ, СЛИВЕН, ВАРНА И ВКР ЗА ГУТП

СЛУЖБА
"ИНФОРМАЦИЯ И АРХИВ"
РАЗПОВЕРЕНО
по Рег. № 1165
от 28.05.2004г.

СПРАВКА

Разглеждана справката
между отделите в 12, 22
да се извърши по възможност
30.5.68

ОТНОСНО: някои изводи за агентурно-оперативната работа на организациите на ВКР при бойни условия на базата на опита от участието на 12 и 22 мотострелкови полкове във военната операция в ЧССР

От анализа на агентурно-оперативната работа при изпълнението на бойната задача от 12 и 22 мотострелкови полкове в оказване помощ на здравите сили по разгрома на контрареволуцията в ЧССР, могат да се направят следните по-характерни изводи:

1. Подготовката на ОР и агентурния апарат не бе на висотата на поставената задача за действие при сложна обстановка. Тази неподготвеност се състоеше в това, че агентурната работа до този момент се е изграждала на базата за решаване на въпросите при мирновременна обстановка, а не в перспектива с оглед веднага да се преустрои в зависимост от новите задачи. Този извод се потвърждава от следните факти:

а) В момента на изнасянето на 12 и 22 мотострелкови полкове и отправянето им за СССР, агентурата използвана за обслужване на същите се оказва недостатъчна с оглед новата обстановка.

на 22.5.68 г.

При подготовка на полковете пред ОР възникнаха следните по-характерни задачи:

- опазване в пълна тайна поставените и предствоящите на полковете задачи;
  - отчитане поведението и настроението на личния състав.
- Работа по контингента;
- окомплектоването на полковете и състоянието на материалната част;
  - подготовка и обучение на агентурата за предстоящите действия.

Благодарение на взетите мерки беше запазена в пълна тайна задачата на полковете. Предстоящото провеждане на младежкия фестивал в нашата страна беше правилно използвано за легендировката, че подразделенията се готвят за изпълнение на охранителни задачи по време на фестивала.

Данните за лицата, включени в контингента бяха прегледани и поотделно оценени. В резултат на това тези лица, от които може да се очаква вражеска дейност, бе решено да останат в подразделенията и се обезпечат с агентурен контрол. Бяха оставени главно войниците и обекта на разработка "Предател", за които имаше данни, че при усложнена обстановка могат да избягат зад граница. Хода на следващите действия показа, че това мероприятие е целесъобразно.

Наложи се в деня на натоварването на мотострелковите полкове да се уточни въпроса, къде и каква агентура е необходима на първо време, кои лица да се придобият за агенти. В резултат на това по време на натоварването, пътуването, в района за съсредоточение в СССР и на територията на ЧССР беше придобита нова агентура от войнишкия, сержантския, старшинския и офицерски състав.

Независимо от интензивната работа по придобиване на нова агентура, придобитата такава сред войнишкия състав беше недостатъчна при новите условия. Този факт бе недостатък в работата на оперативния състав. А реална възможност имаше за придобиването на необходимото количество нова агентура от войнишкия състав и свеждането ѝ в резидентура още в района на съсредоточаване на съветска територия.

Това обаче не бе извършено по субективни причини, тъй като не се изхождаше главно от поставената пред полковете задача, а се предполагаше, че на територията на ЧССР ще се престои не повече от една седмица, или въобще може да не се наложи да се въведат войските в ЧССР.

Практиката обаче показва, че преди всичко трябва да се изхожда и да се решават задачи в зависимост от поставените пред полковете бойни задачи.

Въпросът с агентурата от офицерския състав бе правилно оценен и решен. Агентите от офицерския състав участваха в изпълнението на най-отговорните задачи в комендатурите, при охрана на овладените обекти, при патрулирането по градовете и др. Те осъществяваха контакт с граждани на ЧССР и контролираха поведението на подчинените им военнослужещи. Благодарение на това на територията на ЧССР чрез тях бяха получени редица оперативни данни за отделни граждани враждебно настроени към съюзните войски, или пък готови да ни оказват помощ. С някои от последните, след преценка на данните бе установен оперативен контакт от нас или съветските другари и използвани за работа в гражданското обкръжение. Голяма част от агентите-офицери бяха наградени с грамоти от командването на корпуса и армията.

б) Не беше решен въпроса с резервната агентура в полковете. Незадоволителна беше предварителната работа на оперативния състав по подготовката на резервни резиденти и тяхното място в системата на полковете.

В полковете нямаше подготвен резерв от агентура из средата на сержантския и войнишкия състав. Без наличие на резервна агентура ОР не е в състояние бързо да преустрои работата си съобразно новите задачи при бойна обстановка.

От горепосоченото и като се има предвид практическия опит на съветските другари, трябва да се направи извода, че е наложително да се вземат всички мерки, щото въпросът с резервната агентура при всеки ОР в управлението да се реши, тъй като това е съществен елемент от бойната готовност на ВКР. Резерв от агентура трябва да има из средата на всички категории военнослужещи. Освен

това съветските другари подготвят резервна агентура и из средата на запасните, които се приписват на поделенията. Целесъобразно е и ние да решим този въпрос, тъй като да се вербова агентура из средата на запасните без наличие на материали и в кратки срокове е още по-сложно, отколкото да придобиваме такава от действащите военнослужещи.

Необходимо е да се подготвят и резервни резиденти и предварително да се уточни кой агент на кой резидент да бъде сдвоен и всичко това да бъде отразено в бележника за бойна готовност на ОР, за да е в състояние същият по даден сигнал веднага да организира работата си.

в) Въпросът с ДВ също не беше решен напълно. Наличните ДВ бяха недостатъчни, а от допълнително придобитите някои от тях отпаднаха, други пък бяха вербовани за агенти. Не беше подготвен никакъв резерв от ДВ. По този въпрос въобще не се работи при нас. Целесъобразно е като се изходи от практическия опит на съветските другари, които подготвят и резерв от ДВ, да се реши и при нас този въпрос. Резервът от ДВ също е елемент от бойната готовност на ВКР и затова с цялата си сила трябва да стои за разрешаване пред всеки ОР.

г) Общо оперативната обстановка в полковете се познаваше от оперативните работници. Бразоският контингент бе правилно заделен. Наред с това обаче стана ясно, че ние досега сме изпускали изпредвид някои черти от характера на хората, като страхливост, паникьорство, грубост, егоизъм и кариеризъм, които с много по-голяма сила се проявяват при бойна обстановка. Носители на тези качества могат да нанесат голяма вреда в трудния момент. Ето защо се налага да се изучат същите и при бойна обстановка да са в нашето полезрение. Използувайки опита на съветските другари да не се изпращат за изпълнение на самостоятелни задачи страхливите и паникьорите, каквито в полковете се очертаха из средата на всички военнослужещи. Чрез командването бяха взети мерки и не се изпращаха за изпълнение на такива задачи.

д) Бойната обстановка показва, че при подбора за вербовка на агенти, резиденти и за придобиване на ДВ - е необходимо още по-задълбочено да отчитаме качествата, доколко е смел кандидата и какви са възможностите му да изпълнява наши задачи в сложна обстановка.

Макар и да бяха единици, отделни агенти и ДВ и в двата полка в трудните моменти са ослушваха и не бяха в достатъчна степен решителни. Това говори, че при придобиването им недостатъчно внимание е обърнато на качествата смелост и решителност и доколко могат да оценят обстановката. *в възможности*

Бойната обстановка показва, че още в предварителната подготовка ще трябва да се обърне сериозно внимание на агентурата по нейното обучение в наблюдателност и оценка на фактите. Така например някои от агентите и от двата полка не обърнаха достатъчно внимание на провокационните въпроси, които чешките граждани са задавали, не им е направило впечатление, че те се стремят да всеят омраза между нашите и съветски войски. Наложил се допълнителна подготовка на тези агенти. Подготовката и запознаването на агентурата с обстановката на противника и противниковата територия също има важно значение в агентурно-оперативната работа. Обстоятелството, че задачата на полковете трябваше да се запази в пълна тайна не позволи агентурата да бъде конкретно подготвена за действие на чешка територия. Общи указания за евентуално такива действия не са достатъчни. Това даде отражение отделни агенти да не дооценяват някои факти и своевременно да реагират в първите дни на военната операция. Така например на 22.VIII.1968 година работниците от завода за ремонт и производство на самолети близо до "Водоходе" са излязали на протестен митинг против нашите войски. Направили са нагледни табла и карикатури против нас, като ръководството на завода е провокирало работниците, заявявайки, че хлабът предназначен за тях е взет от българските войски. Наш агент е наблюдавал всичко това, но не своевременно реагира, а на срещата донася за обстановката непълно. За възможността и опасността за хвърляне на отрова във водата и водоизточниците докладва със закъснение. Ето защо целесъобразно е агентурата още в мирно

- 6 -

време да бъде запознавана и обучавана за действия на противника на територията.

2. Голямото количество от агентура и ДВ силно затруднява работата на оперативните работници и оказва влияние върху качеството на същата.

При тази обстановка по-успешно биха се решили задачите, ако бе организирана работата по следния начин:

а) В полковете да беше привлечен и втори оперативен работник предвиден по щата, така както бяха направили съветските и полските другари. Те бяха мобилизирали ОР от запаса, предвидени към тези поделения, които бяха въведени на територията на ЧССР. Освен това е необходимо, имайки в предвид съветския опит, оперативните работници от запаса да бъдат предварително подготвяни за организиране на агентурно-оперативната работа на противниковата територия заета от нашите войски.

б) При обстановката в ЧССР не беше необходимо да се придава наш следовател, тъй като той нямаше условия да води разследване. Лицата, които трябваше да се разследват по наша линия по правило незабавно се откомандироваха от ЧССР. Това се прави и в останалите съюзни войски. При друга бойна обстановка обаче е наложително предвидения по щата на отделението следовател и преводач да участвуват заедно с другия оперативен състав на отделението. Независимо от това, всеки оперативен работник да бъде подготвен за провеждане на следствени мероприятия, като: разпит на обвиняем, разпит на свидетел, оглед на местопроизшествие, оглед на труп, изземване на оръжие, схеми и т.н. и за всички свои действия да съставя съответни документи.

Опита показва, че провежданата контрареволуционна дейност в ЧССР и вражеска дейност в поделенията, е необходимо да се документира. В първите дни на въвеждането на войските в ЧССР ние бяхме подготвени в това отношение.

в) При бойна обстановка, когато към войските са организирани отделения и отдели и оборудвани секретни секции към тях, както бе при съветските другари, е необходимо да се отразяват

всички необходими документи, като рапорти, планове, агентурни сведения и др. Това се вършеше от съветските другари и документите незабавно се препращаха от ОР в отделението, от отделението до отдела в армията и от отдела в армията на съветска територия.

При обстановка, в каквата бяха поставени нашите полковете които нямаха право на служебна кореспонденция до 3.IX.1968 г. с България и не беше решен въпроса напълно с пълната им подчиненост на съветските органи на ВКР, не е целесъобразно да се вземат агентурни сведения и да се обработват други оперативни документи като не можеха да се препращат своевременно или пък да се осигури съхранението им на чужда територия. Съветските другари препоръчаха при тази обстановка да не се отработват такива документи, а да се водят бележки в засекретен бележник. Документите да се отработят след завръщането.

г) Практиката показва, че при нас не е отработен детайлно въпроса и какви оперативни материали да носи със себе си ОР при бойна обстановка. Съветските другари (ОР), които обслужват поделенията, не носеха със себе си никакви оперативни материали. Всеки обаче от тях имаше в бележника си списък на агентурата по псевдоним, списък на резервната агентура с трите имена, списък на ДВ с фамилните имена и резервните ДВ с трите имена. В отдела в армията имат за всяко отделение по ОР списък на агентурата по псевдоним и трите имена, списък на ДВ с трите имена и списък на резервната агентура и ДВ с кратки установачни данни, които се съхраняват от завеждащ картотеката. При положение, че даден ОР излезе от строя, на новоназначения веднага се дават данните чрез началника на отделението или направо на ОР и той е в състояние да отпочне работа при новата обстановка. Освен това ОР и при бойна обстановка незабавно докладва в отделението за промените в агентурния апарат, в смисъл има ли от тях убити, ранени или преведени в други поделения и тези промени се нанасят в отдела.

При провеждане на учения с войски на Варшавския договор целесъобразно ще бъде този въпрос да се отработва и с органите на ВКР.

*За обединяване
на списъците
в отделите?*

д) Бойната обстановка, при която бяха поставени полковете показва, че въпроса с личната бойна готовност не е напълно решен при нас. Така например при съветските другари от ВКР в куфарите си за лична бойна готовност носеха освен онова, което е заложено в нашата лична бойна готовност и по един строеви костюм, един граждански и принадлежностите към тях, като съответните ризи, вратовръзки, обувки и др. Практиката показва, че това е крайно наложително за успешната работа на ОР на противникова територия заета от нашите войски. В това ние сами се убедихме и почувствувахме, тъй като не бяхме подготвени за условията при бойна обстановка. Лицата, с които установявахме контакт не желаяха да се срещат с нас когато сме облечени в униформа под страх от компроментиране.

3. При изпълнение на бойната задача в полковете се яви необходимостта от агентура главно из средата на следните категории военнослужещи:

а) Агентура из средата на техническите офицери в щабовете. По точно от службите на ЗКТЧ и началниците на АВ. Тези офицери са запознати по-пълно със състоянието на техниката и въоръжението в поделенията и са в състояние да разкриват детайлно слабостите и недостатъците. Това ще спомога да се вземат по-ефективни и навременни мерки чрез командването и за повишаване на бойната готовност. При изпълнение на бойни задачи при съвременни условия, въпросът с изправността на бойната техника и въоръжението е един от решаващите, от който до голяма степен зависи изпълнението на задачата.

Тази агентура е нужна още от мирно време да се създава, да се обучава и възпитава в необходимостта от разкриване слабостите в бойната готовност. Практиката показва, че ако с такава се разполагаше в полковете, или ако в достатъчна степен се е използвала останалата агентура, много по-рано е можело да се разкрият недостатъците по окомплектоването на бойната техника и слабостите по въоръжението и изучаването му.

б) Агентура из средата на младите офицери (командири на мотострелкови и танкови взводове). Това са офицерите, които с танкове и БТР, командувани от тях, изпълняват самостоятелни задачи по овладяване, охрана и отбрана на редица обекти, като радиостанции, печатници, ПТР, банки, складове с оръжие и боеприпаси, ж.п. гари, контрола на пътищата, заводи, служба ВАИ, патрулиране по градовете, контрол по изпълнение от населението на заповядания комендантски час и пр.

От друга страна, която налага необходимостта от агентура из тази среда при изпълнение на бойна задача е обстоятелството, че на територията на ЧССР контрареволуционните сили се ориентират и опитват да осъществят контакт с младите офицери, разчитайки, че върху тях по-лесно могат да оказат влияние, а оттам да оказат влияние и върху изпълнението на задачите от отделните подразделения. Обстоятелството, че младите офицери са по-податливи на влиянието на идеологическите диверсии, на провокации, поддават се на настроения и др., налага вербовки на агентура от този среди.

в) Агентурата из средата на сержантския състав, особено в танковите батальони и работилниците, което е уязвимо място в полковете.

Практиката показва, че макар и малка част - единични случаи от сержантския състав и от двата полка, лесно се поддават на слухове, проявяват колебание и страх в трудния момент, реагират и изразяват несъгласие с поставените задачи, проявяват политическа нестабилност, морална разпуснатост и недисциплинираност. Ето защо агентура в тези среди е нужна.

г) Из средата на войнишкия състав при изпълнение на бойна задача се налага да има агент във всяка рота (батарея).

д) За успешна работа, като особена необходимост се явяват резидентурите. Най-целесъобразно е да се изграждат резидентурите в мотострелковите и танковите батальони по батальонно, в артилерията по дивизионно, отделна резидентура за щабните подразделения в полка и отделна такава в подразделенията на тила на полка.

Най-подходящи за резиденти в мотострелковите и танкови батальони и в артилерийските дивизиони се явяват офицерите - медицински техници. При полеви условия те имат отделни палатки, а при казармени условия отделни канцеларии и през всяко време могат да бъдат посетени, от които и да е военнослужещ. Освен това те постоянно се намират сред личния състав на батальона и са улеснени при поддържането на връзка с агентурата.

Подходящи също така за резиденти в мотострелковите и танкови батальони се явяват и химическите инструктори на батальоните. Това са старшини и някои от тях са с по-висока обща култура. Онези от тях, които притежават необходимите качества за резидент могат успешно да се използват като такива.

За резидентурата в щабните подразделения резидента трябва да се подбира из офицерите от щаба, а за тази от тиловите подразделения от офицерския състав на тила или подходящ старшина от същия.

В зависимост от изпълнението на поставените задачи и отдалечеността на батальоните от щабовете на двата полка, в някои от батальоните се наложи изграждане на резидентури, което спомогна за по-правилното ръководство и възпитание на агентурата и за своевременното изпълнение на поставените задачи.

е) При изпълнение на бойна задача, наред с агентура, подразделенията трябва да се наситят и с ДВ. Такива оперативните работници е необходимо да имат в достатъчно количество, както сред офицерския, така също и сред старшинския състав. За получаване на информация сред войнишкия състав, се налага ОР да има ДВ във всеки взвод.

ж) Целесъобразно е да се изградят резидентури от ДВ, което ще улесни ОР при осъществяване на контакта с тях и ще е в състояние по-оперативно да изпълнява поставените му задачи. Тези резидентури могат да се изградят по батальонно, а в отделни случаи в зависимост от задачите на отделни роты и по ротно.

- 11 -

Опита на съветските другари при изграждането на резидентури от ДВ и тази изградена в едно от подразделенията на 22 мсп, охраняващ аеродром "Водоходе" показват полезността от същите.

4. При бойна обстановка, освен на контингента заделен по признаците при мирновременна обстановка, изхождайки от опита на съветските другари и нашия макар и съвсем малък при събитията в ЧССР, трябва да се обръща внимание и да са в нашето ползрение и следните категории военнослужещи:

- страхливите и паникьорите;
- постоянно омълчаните, замислените и ослушващите се;
- лесно поддаващите се на слухове и разпространяващи такива;
- годните към самонараняване, или постоянно оплакващи се от една или друга болест, с оглед да се изпълнят от изпълнение то на по-трудни задачи;
- карьеристите, склонните към продаване на вещи и снабдяване с чужда валута;
- склонните към мародерство;
- поддаващите се на идеологическа диверсия;
- създаващите съмнителни връзки на територията заета от нашите войски.

5. При бойна обстановка агентурата трябва да се насочва преди всичко за решаване на следните въпроси:

а) За опазване на секретните данни за частта. ОР трябва да е изяснил точно какви секрети да пази и в зависимост от това да насочва агентурата. Така например по време на съсредоточаването на полковете на съветска територия най-важният секрет, бе да се запази в пълна тайна поставената им бойна задача и групировката на войските. По този въпрос беше насочвана агентурата и бяха поставяни задачите, в резултат на това тайната бе съхранена.

б) Да насочва агентурата към онези лица от гражданското обкръжение, които проявяват подозрителен интерес към подразделенията с цел пресичане възможността за събиране на данни за същите.

- 12 -

в) Да насочва агентурата за изучаване на оперативната обстановка в обкръжението на войските. Това е особено необходимо за правилната организация на работата и в оказване помощ на командването. В резултат на такава насоченост на агентурата и ДВ бяха получени данни за наличие на контрареволуционна организация от младежи-хулигани в гр.Б.Бистрица, с ръководител Душан Кубиш, които са дали клетва да убиват военнослужещи от съюзните войски, като отмъщение за дадените от тях жертви. Получени бяха също така и данни, че бившият главен редактор на в."Смир" в гр. Банска Бистрица - КУЧЕРА, след завръщането си от Югославия е започнал да обработва младежи за борба срещу съюзните войски, че в с. Зволенска Слатина е създадена нелегална организация за борба срещу съюзните войски, че на 28.X.1968 година и 7.XI.1968 година се очаква организирана демонстрация против съветските войски, наличие на складове за оръжие в летище "Розине", че се превозва оръжие в коли предназначени за погребение и др. Всички тези данни бяха проверени и се оказаха вярни.

Освен тях се получиха и редица други данни за разпространени слухове сред населението, разпространени листовки, за вражеско отношение на отделни граждани на ЧССР, за проявите на девойката МАРЦЕЛА МУДЛОВА, числяща се към организацията от проститутки в гр.Б.Бистрица и др. Всичко това помагаше чрез командването да се вземат допълнителни мерки за безопасност и в какви насоки да се провежда политико-възпитателната работа сред личния състав, а чрез областното управление на МВР в гр.Б.Бистрица да се разкриват и разбиват тези нелегални организации.

г) Да се насочва агентурата и ДВ към изучаване на положително настроените към нас граждани от обкръжението, на които след това да можем да се опрем. Така например по дадените първоначални данни за лицето ПАВЕЛ ГЮРЧЕК - учител от с.Клокоч, Бански район, за майор АНТОН КУБИНЕЦ - командир на батальон към ДС, за секретаря на селското стопанство при областния комитет на ЧКП в Б.Бистрица - ТОРОН и за командира на 49 ап от ЧИА - ПОДЛАЙЧЕК и след допълнителна проверка съвместно със съветските другари установихме с тях оперативен контакт. В резултат на

- 13 -

последното получихме редица данни за обстановката в района и поделенията на ЧНА, включително в това число и оригинални материали, по линия на ЧНА и ЧКП, които са в противоречие с постигнатите споразумения при срещите в Москва.

Установен беше контакт с ОР от ВКР на ЧНА в района на с.Водоходе, от когото се получиха данни за настроенето на населението в този район. По данни на ДВ бяха получени сведения за настроенията на офицерите от Автомобилната школа и Строителния батальон в района на летище "Розини", след което с някои от тях бе установен контакт.

Чрез агентурата и ДВ бяха установени контрареволуционните елементи в охраняваните обекти и установените данни за тях бяха предавани в отдела за групата войски "Север".

д) Да се насочват агентурата и ДВ към онези военнослужещи, които имат възможност и установяват подозрителни връзки с цивилни граждани. Тук преди всичко да се имат в предвид онези, които имат близки в капиталистически страни и близки в страната, заета от нашите войски.

е) Да се насочват агентурата и ДВ към установяване на изменнически тенденции и предотвратяване на "измяна на Родината". В тази връзка да се държи под наблюдение контингентът годен за измяна на Родината и постоянно да му се изучават ежедневните прояви. Същевременно с това да се допълва и с новоустановения годен към такава дейност по признаците, характерни при бойна обстановка. В резултат на такава организация на работата бе доловена подготовката за ИР на войник от 12 мес, след което се задържан и предаден на Следствения отдел при ДС.

ж) Да се насочва агентурата и ДВ към морално неустойчивите, страхливите, паникьорите, левките по жени, жадните за пари, склонните към незаконни търговски сделки, поддаващите се на слухове, разложение, идеологическа диверсия и пр.

з) По опазване на оръжието и боеприпасите с оглед да не се загубят или вземат от противника.

- 14 -

и) За установяване на слабостите и недостатъците по бойната техника и материалната част.

к) По установяване на извращенията в дисциплинарната практика, взаимоотношенията между личния състав и др., които придобиват особено значение за единството на състава при бойни условия.

л) Да се насочва агентурата и ДВ за оказване на положително въздействие и разяснителна работа сред населението на територията заета от нашите войски. За утвърждаване авторитета на армията и предимствата на социалистическия строй.

м) Насочване агентура и ДВ за установяване ежедневно настроение и поведение на личния състав.

н) При ползуването на агентура и ДВ на територия заета от нашите войски е необходимо да се подготвя и обучава същата в долавяне на промените във формите и методите на действие на врага.

5. При бойна обстановка агентурата е необходимо да се среща много по-често. В отделни случаи отделни агенти могат да се срещат през ден или всеки ден в зависимост от условията и задачите, които изпълняват.

Така например ОР за 12 мсп за периода от 24.VII.1968 до 27.X.1968 година е провеждал срещи при следните условия:

- на лагера "Атия" - в дните на товаренето на корабите;
- при пренасянето на полка по корабите е провел 10 срещи. Тези срещи са кратки по време, като са използвани каютите на корабите, предоставени за личния състав;
- при товаренето, пренасянето и разтоварването по ж.п. транспорт е провел 15 срещи. Тези срещи са провеждани на удобни места на гарите, където се извършва товарене или разтоварване и при големите престои на някои гари, където ешалоните престояваха по 2-3 часа;
- в района за съсредоточение на съветска територия за времето от 28.VII до 20.VIII.1968 година полка бе разположен на едно място в големи гъсти гори. През по-голямата част от времето

- 15 -

личния състав не провеждаше никакви занятия, а подготвяше оръжието, бойната техника и поддържаше бойна готовност. Тази обстановка позволяваше да се провеждат срещи през всяко време на денонощието. Това улесняваше ОР и му даваше възможност да провежда по-често срещи с агентурата си;

- по време на бойния марш на чехословашка територия на 21.VIII и по време на овладяването на обектите в гр.Б.Бистрица и Зволен на 22.VIII.1968 година срещи не са провеждани. Оказа се, че това е невъзможно при такава обстановка;

- на чехословашка територия срещите са провеждани вечер и денем в гората, до лагера на полка, намиращ се на 3 км от гр.Б.Бистрица. Провеждани са срещи когато агентите са били на пост пред комендатурите, при охраната на аеродрумите и другите обекти. При тази обстановка в повечето случаи се употребяваше уговорката за двустранна бърза връзка, защото условията не позволяваха да се насрочват регулярни срещи. Тук много помогна обстоятелството, че бе дадена кола на разположение и ОР имаше голяма маневреност с нея.

В 22 мсп имаше следните особености при срещането на агентурата и ДВ:

Голяма е трудността да се среща агентурата и се провежда инструктаж, когато се намира по окопите. (Става дума за войнишката агентура). За излизане от това положение с агентурата, бе извършена договореност, когато няма условия за отделна среща инструктажа ще им бъде даван в беседа с останалите войници. Когато се говори с войниците на какво ще трябва да обръщат внимание, агента който присъства знае, че това се отнася за него. Агентурни сведения от някои агенти в повечето случаи ОР е получавал в пликчета за писма. Когато ОР минава по позициите, войниците му дават писма или пък той ги пита имат ли писма за пускане, за да се отнесат в щаба на полка. По такъв начин агентурата предаваше данни незабелязано от останалите войници.

- 16 -

С един от агентите бе направен сполучлив опит да се ползува тайник за поставяне на агентурни сведения. На определено място и време агента знае как да пусне направеното от него съобщение и как ще бъде взето от ОР. По такъв начин могат да се дават и писмени указания на агента в случай, че не може лично да му се предадат.

Трудност при срещането на войнишката агентура е, че не може да се подsigури място за развърнатата среща и написване на агентурно сведение пред ОР. Срещите обикновено се провеждат нощно време на открито и по позициите. Когато полковете са събрани на лагер, оказа се удачно на агентурата да се определят 2 до 3 места за срещане. Това дава възможност за по-голяма конспирация и запазване на агента.

Особено е затруднено провеждането на срещите при дъжд и лошо време. Агента на открито се мокри и такива срещи са обикновено кратки.

6. За работата по обкръжението на войските и взаимодействието между ОР с командването, братските органи на ДС, с чехословашките органи на ДС и прогресивно настроените граждани. От това в голяма и решаваща степен зависи успеха в агентурно-оперативната му работа.

Работата по обкръжението на войските на територията на СССР и ЧССР коренно се различаваше. В какво се състои разликата?

- На територията на СССР:

При разтоварването на корабите, товаренето и превозването по ж.п. транспорт и от въздуха всички мерки против визуалното разузнаване на капиталистическите дипломати и граждани се вземаха от съветските органи.

В районите за съсредоточение съвместно с органите на ВКР на Съветската армия и началниците на районните управления на КГБ бе изучена оперативната обстановка, уточнени бяха маршрутите на движение на чужденци и дипломати от капиталистическите страни и бяха набелязани мерки против възможностите им да разузнават

- 17 -

съсредоточението на войските и бе отработен начина за бърза информация по телефона помежду ни. Освен това през два или три дни се обменяха получените данни помежду ни. Главната насоченост бе против визуалното разузнаване на капиталистическите дипломати и граждани и за опазване в тайна групировката на войските.

Съвместно с командването и политпарата се изнасяха беседи и се водеше разяснителна работа, както по корабите, така и по ж.п. транспорта (във вагоните на ешалоните) и в района на съсредоточение, с оглед повишаване революционната бдителност на личния състав и опазване на тайната.

- На територията на ЧССР:

Тук работата в обкръжението на войските бе насочена главно в разкриване на подозрителен интерес към тях, ограждане на поделенията от проникване на чужда агентура и подавяне на контрареволуционните сили. Тя се изразяваше главно в следното:

а) Агентурата и ДВ бяха инструктирани подробно съобразно обстановката. В резултат на това бяха получени редица интересни от оперативна гледна точка данни и докладвани на отдела за групата войски "Север" и със справки на управлението.

б) Установен бе тесен контакт със съветските другари от ВКР и съвместно с тях бяха решавани почти всички въпроси. Така например добро взаимодействие имаше между нашите ОР и тези на ВКР на Съветската армия в установяване датата и мястото на нелегалния конгрес на Словашката КП, за разкриване на нелегалната печатница в гр.Б.Бистрица, проникване в затвора "Розино" и установяване контакт със здравите сили и др.

От български граждани в Прага бяха получени данни за наличието на склад за оръжие в града. Тези данни бяха проверени, оръжието разкрито и иззето.

На 30.VIII.1968 година от ДВ се получиха данни за наличието на склад за оръжие в разположението на трети батальон, летище "Розине". Съвместно с началник отделението майор ЗОРИН бяха взети следните мерки:

- 18 -

Мястото, където бе склада се постави под охрана и направи оглед за наличието на друг подземен ход или изход. Беше извикана група съветски войници - сапъори, които чрез разкопаване обозначаха мястото на склада.

В наше присъствие вратата на склада бе разбита. Оказа се, че склада е за взривни материали. Бе повикан специалист - пиротехник от съветската армия и се назначи комисия, която състави протокол и опис на материалите, след това склада бе затворен, запечатен и поставен под охрана.

Съвместно бяха проведени редица мероприятия по установяване на срещи с лица от чехски и словашки произход, стоящи на здрави позиции и готови да водят борба с контрареволуционните сили, но предвид сложната ситуация не смееха открито да се срещат с нас, поради което срещите с тях се провеждаха на конспиративни начала. За целта срещите се насрочваха вечер на определено място по шосетата извън гр.Б.Бистрица. С помощта на тези лица бяха получени много данни за дейността на десните контрареволуционни сили. От тях бяха получени и оригинални документи, противоречащи на съглашенията постигнати при срещите в Москва. Чрез тях се изучаваха и други лица, които стоят на здрави позиции.

При първите срещи с някои от тези лица имаше опасност от провокации, затова се вземаха мерки за безопасност и се провери вашата получената от тях информация.

В резултат на такава проверка се установи, че лице от гр.Б.Бистрица, което само си предложи услугите да сътрудничи е бил поставен от контрареволуционните сили, за което бе разобличен и прекъсната връзката с него след няколко срещи.

В резултат на проверките, които се извършиха на лице работещо в затвора в гр.Б.Бистрица, което предложи услугите си да помага се оказа с честно отношение и благодарение на неговата помощ бяха установени някои лица от областното управление на МВР, които стоят на здрави позиции, след което бе установен контакт с тях. Освен това от него бяха получени данни за поставена радио-

- 19 -

станция за работа срещу съюзните войски в туристическия хотел "Кралова Студня". Данните бяха дадени на областното управление на МВР. Предаде и оригинален документ от указанията на генералния прокурор на ЧССР до прокуратурите в страната.

При установяване на контакт и общуване с прогресивно настроените трябва да се тръсят такива, които имат възможност да информират по-широк кръг от въпроси. Да са на такива длъжности, които им позволяват да се запознават и с въпроси от поверителен характер, с които не е запознат широкият кръг от населението.

в) Установен бе контакт с началника на областното управление на МВР и неговите заместници в гр.Б.Бистрица, с началника на ВКР отделение - подполк.ШЕВЧИК, неговия заместник - майор МРАЗИК и с още трима ОР от отделението на подполковник ШЕВЧИК, работещи в гр.Б.Бистрица, Зволен и Брезно и с тях се уточняваха съвместните мероприятия против капиталистическите дипломати и граждани, за недопускане на провокации и за работа против контрареволуционните сили.

г) С командването и политорганите на полковете се провеждаха мероприятия главно за повишаване на бдителността и боеготовността. Те се изразяваха в изнасяне на беседи, разясняване прийомите и формите на действие на контрареволуцията, разработени бяха отговори на най-често задаваните въпроси от чехите, с които бе запознат личния състав, за укрепване братските връзки със Съветската армия и пр.

По наше предложение майор МЕРКУЛОВ - от апарата на II главно управление на КГБ, излезе с беседа пред част от личния състав на 12 мсп. В беседата си той разказа за формите на работа на контрареволуцията в ЧССР и как трябва да се държат военнослужащите в борбата с тези сили.

По предложение на началника на отдела за 38 армия - полк.СПИРИН, бе организирана среща на 4.IX.1968 година в 12 мсп, на която началник политотдела на 38 армия - генерал ЗОЛОТОВ и полк.СПИРИН произнесоха речи и разясниха целите на нашата мисия

- 20 -

и по-нататъшните наши задачи. Разяониха с какви методи си служи реакцията в ЧССР и как ние да се борим срещу нея. Това още повече повиши осторожността на личния състав и неговото боево настроение

7. Практиката показва, че ролята на ОР поставен в условията на бойна обстановка, където се налага сам да решава въпросите, особено много се повишава. В тази обстановка той трябва наред с другото, особено да проявява качества като самоинициативност, активност, поемане на лична отговорност, партийна принципиалност, особено бързо да реагира на сигналите за страх, паника, слухове, симуланство. Да проявява твърдост и умение в профилактичната работа, комбинативност при провеждане на срещите, упоритост, смелост и безстрашие. По такъв начин той ще дава личен пример в борбата срещу врага, ще утвърждава авторитета на органите на ВКР и успешно ще решава задачите в трудната обстановка. Ако не се проявява като такъв, той ще загуби авторитета си и ще стане неудобен за работа в качеството си на ОР от ВКР.

Необходимо е да позвана особеностите на противника и противниковата територия и да обучава и насочва агентурата в това отношение.

8. При такава обстановка целесъобразно е да се провежда М-9, както бе и организирано на изходящата и входящата кореспонденция, с цел да се установява настроението на военнослужещите и да се получават сигнали за вражеска дейност. Проверката на кореспонденцията обаче се налага да се извършва по-бързо и по-качествено - в смисъл да не се задържат много писмата или пък да оставят следи по тях, което се допускаше при тези събития и създаваше настроение в личния състав против това, окачествявайки го като израз на недоверие. От данните, които се получиха от агентурата и ДВ бе видно, че личния състав бе убеден в това, че се проверява кореспонденцията и негодуваше от същото.

Отпеч. в 9 екз.
№ 1 - у-нието
От № 2-9-отделите
Изпълн. Василев
ББ/23.1.69 г.

НАЧАЛНИК УПРАВЛЕНИЕ III ДС
ГЕН. ЛЕЙТЕНАНТ *В. Мерзиев*

22 януари 1969 г.